

forefandtes i Indenrigsministeriet som ganffe fastsaaet; men, have vi saaledes to aldeles modsatte Anskuelse om, hvad der er Ret saavel efter Loven som i Henhold til administrativ Praxis og Tradition, synes jeg, at der er den største Anledning til at fjerne den herved opstaaende Retsusikkerhed, og det gaar sandelig ikke an at holde sig til, at en Minister kan udstede et Circulære i Dag og en anden et andet i Morgen.

Det ærede Medlems anden Grund, hvorfor han ikke vilde have Lovgivningen indblandet i disse Forhold videre end maasse med Hensyn til det første Punkt i § 1, var, at han vilde have fuld Frihed paa dette Omraade. Ja, naar baade han og det ærede 11te kongevalgte Medlem (Carlsen) talte om fuld Frihed med Hensyn til Jordens Behandling, er jeg fuldstændig enig med dem, og jeg gaar maasse en Del videre end de, naar det kommer til Stykket; men jeg gaar først saa vidt, naar Jorden er kommen i den normale Retsstilstand, nemlig den at være Selveiendom. Naar vi altsaa komme saa vidt, vil jeg maasse i visse Punkter komme til at staa paa de ærede Herrens Side overfor Andre. Jeg vil f. Ex. ganffe bestemt ved Siden af Udstykningsfrihed fordrø Sammenlægningsfrihed; jeg vil have, at Fordeieendommene skulle kunne bevæge sig baade opad og nedad i Størrelse, men denne Frihed kunne vi ikke saaledes statuere og forlange gjort gjældende paa det Omraade, som her er Tale om, nemlig paa Fæstejorden. Men her komme vi til et Hovedpunkt, som vi virkelig lidt alvorlig maa fæste Diet paa, nemlig den hele Grundbetragtning hos det ærede 2det Medlem for 9de Kred. Han hævder her Friheden, men hvorledes? Idet han overalt blot retter sit Blik paa positive Lovbestemmelser og ikke antager nogen som helst Indskrænkning i Henseende til Fæstegodsets Behandling, som ikke findes udtalt i rene og klare Love! Men dette er en meget ensidig Opfattelse, naar man saaledes ved Noget, der har udviklet sig under saa mange vakkende Indflydelser som Fæsteforholdet, blot ser paa Ordene, men ikke paa Aanden, ikke paa den faktiske Tilstand, som vi have modtaget. Den høitærede Minister havde fuldkommen Ret, naar han den første

Forhandlingsdag udtalte, at vi havde modtaget en faktisk Tilstand og Tradition, men at denne under de forandrede Statsforhold, under de forandrede Stemninger ikke mere lod sig forplante paa samme Maade som hidtil, og at den derfor, da den ikke uden videre kunde fastes til Side som intetbetydende, maatte erstattes ved positive Love; og, naar dette sker, træde disse positive Love ikke blot i Stedet for den faktiske Tilstand, men ogsaa i Stedet for den Tradition, som er bleven vedligeholdt ved den af Ordføreren igaar saa stærkt efterviste ældre Regeringspraxis. Det er jo i denne Tilstand og i denne Regeringspraxis, hvorigjennem den hele Lovgivningsmagten indsluttende absolute Konge og hans Regering, opretholdt den, at Grundlaget ligger for at bedømme Retten i dette Tilfælde; og naar man saa taler om Grundloven, saa har Grundloven jo ikke statueret noget Ny, men den har sagt, at alle Rettigheder og Retstilstande skulde respekteres, ogsaa de paa denne Maade overleverede. Jeg vil, førend jeg videre vil forfølge dette Spørgsmaal om Retstilstanden, endnu tilføie en Betragtning. Vi strides her, som om der var Spørgsmaal om meget vigtige Rettigheder, Rettigheder af stor Værdi, hvis Tab eller hvis Vedligeholdelse kunde være af stor Betydning. Den ærede Landssthingsmand, der sidder her lige foran mig (Mourier-Petersen), og som er Ordfører for Mindretallet, har sagt, at man her vilde gjøre store Offre af Gudsseternes Kasse eller komme for at tilfredsstille Stemningen. Der er efter min fulde Overbevisning i Realiteten Spørgsmaal om meget Lidet. (Estrup: Det gjør Intet til Sagen.) Ja, det er ganffe vist, at med Hensyn til selve Retspørgsmaalet gjør det Intet; om Offeret er stort eller lille. Men jeg tror nu, at der i Virkeligheden intet Offer gjøres. Den ærede 2den Landssthingsmand for 9de Kred (Estrup) har selv sagt, at man forgjæves vilde lede omkring i Landet efter Tilfælde, hvori der er skabt Agerbrug paa mere end 1 Td. Hartkorn af saadanne udstykkede Parceller af Bøndergaarde. (Estrup: Det er en fuldstændig Misforstaaelse.) Jo, det har virkelig den ærede Taler sagt. (Estrup: Ret.) Det ærede Medlem har, om ikke med